

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ELEANOR SHARPSTON
της 29ης Νοεμβρίου 2018¹

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-582/17 και C-583/17

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie
κατά
H. (C-582/17)
R. (C-583/17)

[αίτηση του Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Προδικαστική παραπομπή – Κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 – Προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας – Αιτήσεις που υποβάλλονται διαδοχικώς σε δύο κράτη μέλη – Αίτημα για εκ νέου ανάληψη – Εφαρμογή, από το κράτος που υποβάλλει το αίτημα, των κριτηρίων για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο – Άρθρο 27 – Ζήτημα κατά πόσον ο δικαστικός έλεγχος καλύπτει την εσφαλμένη εφαρμογή των κριτηρίων του κεφαλαίου III από το κράτος μέλος που υποβάλλει το αίτημα»

1. Με τις εν θέματι δύο αιτήσεις προδικαστικής απόφασης, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) ζητεί καθοδήγηση ως προς την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα². Εν προκειμένω, ενδιαφέρει η περίπτωση υπηκόων τρίτων χωρών που μεταβαίνουν από ένα κράτος μέλος σε άλλο και υποβάλλουν αιτήσεις διεθνούς προστασίας σε κάθε ένα από αυτά, ενώ το δεύτερο κράτος μέλος αποστέλλει αίτημα για εκ νέου ανάληψη και εκδίδει απόφαση μεταφοράς των ενδιαφερομένων στο πρώτο κράτος μέλος. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το αιτούν δικαστήριο ερωτά: (i) αν το δεύτερο κράτος μέλος είναι σε θέση (ή, πολύ περισσότερο, αν είναι υποχρεωμένο) να εφαρμόσει τα κριτήρια που προβλέπονται στον κανονισμό Δουβλίνο III (ιδίως εκείνα τα οποία αφορούν την οικογενειακή ενότητα) και (ii) αν το κατοχυρωμένο στον ως άνω κανονισμό δικαίωμα ασκήσεως πραγματικής προσφυγής, με τη μορφή ένδικου μέσου ή επανεξετάσεως, δύναται να ασκηθεί προκειμένου να αμφισβητηθεί ως εσφαλμένη η εφαρμογή των συγκεκριμένων κριτηρίων.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

² Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31) (στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο III). Ο κανονισμός αυτός είναι μέρος του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ). Το ΚΕΣΑ περιλαμβάνει και άλλα μέτρα, όπως την οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9· στο εξής: οδηγία σχετικά με την αναγνώριση), καθώς και την οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60· στο εξής: οδηγία σχετικά με τις διαδικασίες).

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2. Το άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης)³ εγγυάται το δικαίωμα στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής⁴. Σύμφωνα με το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου⁵.

3. Το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη ορίζει ότι στον βαθμό που ο Χάρτης «[...] περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην [ΕΣΔΑ], η έννοια και η εμβέλεια τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η [ΕΣΔΑ]. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία».

Ο κανονισμός Δουβλίνο III

4. Το σύστημα του Δουβλίνου προβλέπει κριτήρια και μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας⁶.

5. Στις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού Δουβλίνο III διαλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Το ΚΕΣΑ περιλαμβάνει έναν σαφή και λειτουργικό καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων ασύλου⁷.
- Μια τέτοια μέθοδος θα πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Θα πρέπει, ιδίως, να επιτρέπει τον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο [...] ⁸.
- Σύμφωνα με την ΕΣΔΑ και τον Χάρτη, τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο III θα πρέπει να λαμβάνουν πρωτίστως υπόψη τον σεβασμό της προσωπικής και οικογενειακής ζωής⁹.
- Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων προσώπων, θα πρέπει να θεσπιστούν νομικές εγγυήσεις και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής όσον αφορά αποφάσεις για μεταφορές στο υπεύθυνο κράτος μέλος, σύμφωνα, ιδίως, με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο άρθρο 47 του Χάρτη. Προκειμένου να τηρείται το διεθνές

3 ΕΕ 2010, C 83, σ. 391.

4 Το άρθρο 7 του Χάρτη κατοχυρώνει δικαιώματα τα οποία αντιστοιχούν στα δικαιώματα που διασφαλίζει το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΣΔΑ).

5 Το άρθρο 47 του Χάρτη κατοχυρώνει δικαιώματα τα οποία αντιστοιχούν στα δικαιώματα που διασφαλίζουν τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ.

6 Εκτός από τον κανονισμό Δουβλίνο III, στο σύστημα αυτό ανήκουν ο κανονισμός (ΕΕ) 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπόλ για σκοπούς επιβολής του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΕΕ 2013, L 180, σ. 1· στο εξής: κανονισμός Eurodac), και ο κανονισμός (ΕΚ) 1560/2003 για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (ΕΕ 2003, L 222, σ. 3), όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 118/2014 της Επιτροπής, της 30ής Ιανουαρίου 2014 (ΕΕ 2014, L 39, σ. 1).

7 Αιτιολογική σκέψη 4.

8 Αιτιολογική σκέψη 5.

9 Αιτιολογική σκέψη 14.

δίκαιο, η πραγματική προσφυγή κατά των ανωτέρω αποφάσεων θα πρέπει να καλύπτει την εξέταση τόσο της εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο III όσο και της νομικής και της πραγματικής καταστάσεως στο κράτος μέλος στο οποίο μεταφέρεται ο αιτών¹⁰.

- Όσον αφορά τη μεταχείριση των προσώπων τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο III, τα κράτη μέλη δεσμεύονται από τις υποχρεώσεις που υπέχουν από πράξεις του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της σχετικής νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου¹¹. Ο κανονισμός Δουβλίνο III σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και αποσκοπεί να εξασφαλίσει την πλήρη τήρηση του δικαιώματος ασύλου που διασφαλίζεται από το άρθρο 18 του Χάρτη, καθώς και τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στα άρθρα 4, 7, και 47 αυτού¹².

6. Το άρθρο 1 του κανονισμού Δουβλίνο III ορίζει ότι ο κανονισμός «[...] θεσπίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (εφεξής “υπεύθυνο κράτος μέλος”)¹³».

7. Κατά το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού, νοούνται ως:

«γ) “αιτών”: ο υπήκοος τρίτης χώρας [...] που έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, για την οποία δεν έχει ακόμη ληφθεί οριστική απόφαση,

δ) “εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας”: το σύνολο των εξεταστικών μέτρων, αποφάσεων ή δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται για μια αίτηση διεθνούς προστασίας από τις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με την οδηγία [σχετικά με τις διαδικασίες] και την οδηγία [σχετικά με την αναγνώριση], εξαιρουμένων των διαδικασιών προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους σύμφωνα με τον [κανονισμό Δουβλίνο III],

ε) “ανάκληση αίτησης διεθνούς προστασίας”: οι ενέργειες με τις οποίες ο αιτών θέτει τέρμα στις διαδικασίες που έχουν κινηθεί με την υποβολή της αίτησής του διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με την οδηγία [σχετικά με τις διαδικασίες], είτε ρητώς είτε σιωπηρώς,

[...]

ζ) “μέλη της οικογενείας”: εφόσον η οικογένεια ήδη υπήρχε στη χώρα καταγωγής, τα ακόλουθα μέλη της οικογένειας του αιτούντος τα οποία είναι παρόντα στο έδαφος των κρατών μελών:

- ο ή η σύζυγος του αιτούντος ή ο σύντροφος ή η σύντροφός του που διατηρεί σταθερή σχέση με το εν λόγω πρόσωπο σε ελεύθερη ένωση, υπό την προϋπόθεση ότι το δίκαιο ή η πρακτική του οικείου κράτους μέλους αντιμετωπίζει τα άγαμα ζεύγη κατά τρόπο παρόμοιο με τον ισχύοντα για τα έγγαμα ζεύγη βάσει του δικαίου περί υπηκόων τρίτων χωρών,

[...]».

¹⁰ Αιτιολογική σκέψη 19.

¹¹ Αιτιολογική σκέψη 32.

¹² Αιτιολογική σκέψη 39.

¹³ Δυνάμει της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, σχετικά με τα κριτήρια και τους μηχανισμούς για τον προσδιορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος ή στην Ελβετία, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2008, ο κανονισμός Δουβλίνο III ισχύει και για το συγκεκριμένο κράτος. Η εν λόγω συμφωνία εγκρίθηκε με την απόφαση 2008/147/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2008 (ΕΕ 2008, L 53, σ. 3) και την απόφαση 2009/487/ΕΚ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2008 (ΕΕ 2009, L 161, σ. 6). Το σύστημα του Δουβλίνου ισχύει εξίσου και για το Πριγκιπάτο του Λιχτενστάιν. Η Ισλανδία και η Νορβηγία εφαρμόζουν το σύστημα του Δουβλίνου δυνάμει διμερών συμφωνιών με την Ευρωπαϊκή Ένωση οι οποίες εγκρίθηκαν με την απόφαση 2001/258/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001 (ΕΕ 2001, L 93, σ. 38).

8. Το άρθρο 3 του ίδιου κανονισμού φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση στη διαδικασία εξέτασης αίτησης διεθνούς προστασίας». Η εν λόγω διάταξη ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξετάζουν κάθε αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα στο έδαφος οποιουδήποτε από αυτά, συμπεριλαμβανομένων των συνόρων ή των ζωνών διέλευσης. Η αίτηση εξετάζεται από ένα μόνο κράτος μέλος, το οποίο είναι το οριζόμενο ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο κεφάλαιο III.

2. Εάν δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί το υπεύθυνο κράτος μέλος βάσει των κριτηρίων που αναφέρονται στον [κανονισμό Δουβλίνο III], υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας.

Όταν είναι αδύνατη η μεταφορά αιτούντος στο κράτος μέλος που έχει προσδιορισθεί πρωτίστως ως υπεύθυνο, εξαιτίας βάσιμων λόγων που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν συστημικές ελλείψεις στη διαδικασία ασύλου και στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων στο εν λόγω κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του [Χάρτη], το προσδιορίζον κράτος μέλος εξακολουθεί να εξετάζει τα κριτήρια του κεφαλαίου III, ώστε να διαπιστώσει αν άλλο κράτος μέλος μπορεί να προσδιοριστεί ως υπεύθυνο.

Όταν η μεταφορά δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, βάσει της παρούσας παραγράφου, σε κάποιο κράτος μέλος που έχει προσδιορισθεί σύμφωνα με τα κριτήρια του κεφαλαίου III ή στο πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση, το προσδιορίζον κράτος μέλος καθίσταται το υπεύθυνο κράτος μέλος.

[...]

9. Το κεφάλαιο III του κανονισμού Δουβλίνο III («Κριτήρια για τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους») ξεκινά με το άρθρο 7, το οποίο ιεραρχεί τα «κριτήρια του κεφαλαίου III» και έχει ως ακολούθως:

«1. Τα κριτήρια για τον προσδιορισμό του υπευθύνου κράτους μέλους εφαρμόζονται με τη σειρά με την οποία παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο.

2. Ο προσδιορισμός του υπευθύνου κράτους μέλους κατ' εφαρμογή των κριτηρίων που παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται βάσει της κατάστασης που υπήρχε τη στιγμή κατά την οποία ο αιτών υπέβαλε την αίτησή του διεθνούς προστασίας για πρώτη φορά σε ένα κράτος μέλος.

3. Προκειμένου να πληρούν τα κριτήρια των άρθρων 8, 10 και 16, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία που αποδεικνύουν την παρουσία, στο έδαφος κράτους μέλους, μελών της οικογένειας, συγγενών ή οποιωνδήποτε άλλων προσώπων με τα οποία ο αιτών έχει σχέση, εφόσον τα εν λόγω στοιχεία προσκομίζονται πριν άλλο κράτος μέλος αποδεχθεί το αίτημα αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης του ενδιαφερόμενου προσώπου, σύμφωνα με το άρθρα 22 και 25 αντίστοιχα, και οι προηγούμενες αιτήσεις διεθνούς προστασίας του αιτούντος δεν έχουν αποτελέσει ακόμα αντικείμενο πρώτης απόφασης επί της ουσίας [14].»

14 Το κεφάλαιο III περιλαμβάνει και άλλα άρθρα τα οποία θέτουν επιπλέον κριτήρια με σκοπό την προώθηση της οικογενειακής ενότητας. Παραδείγματος χάριν, το άρθρο 8 ορίζει ότι εάν ο αιτών είναι ασυνόδευτος ανήλικος, υπεύθυνο κράτος μέλος είναι εκείνο στο οποίο βρίσκεται νομίμως ένα μέλος της οικογένειας ή αδελφός του ασυνόδευτου ανηλίκου. Το άρθρο 10 αφορά αιτούντες των οποίων μέλος της οικογένειάς τους έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας σε κράτος μέλος για την οποία δεν έχει ακόμη ληφθεί πρώτη απόφαση επί της ουσίας. Το άρθρο 16 αφορά αιτούντες οι οποίοι εξαρτώνται από μέλος της οικογένειάς τους που διαμένει νομίμως σε κάποιο από τα κράτη μέλη. Σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, όταν αιτών διεθνή προστασία εξαρτάται από τη βοήθεια του τέκνου, του αδελφού ή του γονέα του που διαμένει νομίμως σε κράτος μέλος ή όταν το τέκνο, ο αδελφός ή ο γονέας εξαρτάται από τον αιτούντα και διαμένει νομίμως σε κράτος μέλος άλλο από αυτό στο οποίο βρίσκεται ο αιτών, υπεύθυνο κράτος μέλος είναι (κατά κανόνα) εκείνο στο οποίο διαμένει νομίμως το μέλος της οικογένειας. Στη συνέχεια θα αναφέρω συνολικώς στα άρθρα 8, 10 και 16 ως «κριτήρια οικογενειακής ενότητας».

10. Το άρθρο 9 (το οποίο ανήκει στο κεφάλαιο III) αφορά μέλη οικογένειας που είναι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο, «[ε]άν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος, ανεξαρτήτως του αν οι οικογενειακοί δεσμοί είχαν δημιουργηθεί προηγουμένως στη χώρα καταγωγής, έλαβε άδεια διαμονής σε κράτος μέλος ως δικαιούχος διεθνούς προστασίας, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, υπό τον όρο ότι οι ενδιαφερόμενοι εξέφρασαν την επιθυμία τους γραπτώς».

11. Το άρθρο 17, παράγραφος 1, προβλέπει ότι «[κ]ατά παρέκκλιση από το άρθρο 3, παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να αποφασίζει να εξετάζει αίτηση διεθνούς προστασίας που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον [κανονισμό Δουβλίνο III]»¹⁵.

12. Οι υποχρεώσεις του υπεύθυνου κράτους μέλους διαλαμβάνονται στο κεφάλαιο V. Μεταξύ αυτών καταλέγεται η προβλεπόμενη στο άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο α', υποχρέωση «να αναδέχεται, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 21, 22 και 29, αιτούντα ο οποίος υπέβαλε αίτηση σε άλλο κράτος μέλος» και, υπό το στοιχείο β', «να αναλαμβάνει εκ νέου, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 23, 24, 25 και 29, αιτούντα η αίτηση του οποίου τελεί υπό εξέταση και ο οποίος έκανε αίτηση σε άλλο κράτος μέλος ή ο οποίος ευρίσκεται χωρίς να έχει τίτλο διαμονής στο έδαφος άλλου κράτους μέλους»¹⁶.

13. Το κεφάλαιο VI καθορίζει τις διαδικασίες για την αναδοχή και την εκ νέου ανάληψη αιτούντων διεθνή προστασία. Σύμφωνα με το άρθρο 20, το οποίο εντάσσεται στο τμήμα I:

«1. Η διαδικασία προσδιορισμού του υπευθύνου κράτους μέλους κινείται μόλις υποβληθεί για πρώτη φορά αίτηση διεθνούς προστασίας σε ένα κράτος μέλος.

2. Μια αίτηση διεθνούς προστασίας θεωρείται υποβληθείσα από τη στιγμή κατά την οποία παραλαμβάνεται από τις αρμόδιες αρχές του συγκεκριμένου κράτους μέλους έντυπο που υποβάλλεται από τον αιτούντα ή πρακτικό που καταρτίζεται από τις αρχές. Εάν η αίτηση δεν γίνεται εγγράφως, το διάστημα μεταξύ της δήλωσης πρόθεσης και της κατάρτισης πρακτικού θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν βραχύτερο.

[...]

5. Το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε πρώτα η αίτηση διεθνούς προστασίας είναι υποχρεωμένο, υπό τους όρους που προβλέπονται στα άρθρα 23, 24, 25 και 29 και έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, να αναλάβει εκ νέου τον αιτούντα ο οποίος ευρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος χωρίς τίτλο διαμονής ή έχει υποβάλει εκεί αίτηση διεθνούς προστασίας αφού ανακάλεσε την πρώτη αίτησή του κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους.

[...]»

¹⁵ Τα άρθρα 16 και 17 εντάσσονται στις διατάξεις του κεφαλαίου IV περί εξαρτώμενων προσώπων και ρητρών διακριτικής ευχέρειας.

¹⁶ Το άρθρο 22 ρυθμίζει τους όρους της απαντήσεως σε αίτημα αναδοχής. Εν συντομία, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα προβαίνει στις απαραίτητες επαληθεύσεις και αποφαινεται σχετικά με το αίτημα αναδοχής εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία της παραλαβής του. Το άρθρο 24 αφορά την υποβολή αιτήματος για εκ νέου ανάληψη όταν δεν έχει υποβληθεί νέα αίτηση στο αιτούν κράτος μέλος. Το άρθρο 25 θέτει τους κανόνες για την απάντηση στο αίτημα εκ νέου αναλήψεως και το άρθρο 29 προσδιορίζει τις λεπτομέρειες και τις προθεσμίες των μεταφορών.

14. Το τμήμα II του κεφαλαίου VI αφορά τις διαδικασίες για τα αιτήματα αναδοχής. Το άρθρο 21, παράγραφος 1, ορίζει ότι «[ε]άν το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε αίτηση διεθνούς προστασίας θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέτασή της, μπορεί να απευθύνει σε αυτό αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος, το συντομότερο δυνατό και, σε κάθε περίπτωση, εντός προθεσμίας τριών μηνών από την υποβολή της αίτησης κατά την έννοια του άρθρου 20, παράγραφος 2».

15. Το τμήμα III του κεφαλαίου VI καθορίζει τις διαδικασίες για τα αιτήματα εκ νέου αναλήψεως. Το άρθρο 23 εφαρμόζεται σε περιπτώσεις στις οποίες κράτος μέλος υποβάλλει αίτημα εκ νέου αναλήψεως, ενώ υποβάλλεται νέα αίτηση στο αιτούν κράτος μέλος. Η εν λόγω διάταξη ορίζει τα εξής:

«1. Όταν ένα κράτος μέλος στο οποίο ένα πρόσωπο, όπως αναφέρεται στο άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', γ' ή δ', έχει υποβάλει νέα αίτηση διεθνούς προστασίας, θεωρεί ότι είναι υπεύθυνο άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 5, και [με] το άρθρο 18 παράγραφος 1, στοιχείο β', γ' ή δ', μπορεί να υποβάλει στο εν λόγω κράτος μέλος αίτημα εκ νέου ανάληψης του εν λόγω προσώπου.

2. Το αίτημα εκ νέου ανάληψης υποβάλλεται το ταχύτερο δυνατόν και σε κάθε περίπτωση εντός δύο μηνών από την παραλαβή της σύμπτωσης Eurodac, βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 5, του κανονισμού [Eurodac].

Εάν το αίτημα εκ νέου ανάληψης βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία διαφορετικά από τα στοιχεία που ελήφθησαν από το σύστημα Eurodac, αποστέλλεται στο κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 20, παράγραφος 2.

3. Όταν το αίτημα εκ νέου ανάληψης δεν υποβάλλεται εντός των προθεσμιών της παραγράφου 2, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας είναι το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η νέα αίτηση.

[...]»¹⁷.

16. Το άρθρο 27, παράγραφος 1, προβλέπει ότι αιτούντες διεθνή προστασία έχουν το δικαίωμα ασκήσεως πραγματικής προσφυγής, με τη μορφή ένδικου μέσου ή επανεξετάσεως, ενώπιον δικαστηρίου, τόσο για τα πραγματικά όσο και για τα νομικά στοιχεία, κατά αποφάσεως μεταφοράς.

Η οδηγία σχετικά με τις διαδικασίες

17. Το άρθρο 27, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει ότι, εφόσον τα κράτη μέλη προβλέπουν τη δυνατότητα ρητής ανακλήσεως της αιτήσεως στην εθνική τους νομοθεσία, οφείλουν να μεριμνούν ώστε η αποφαινόμενη αρχή να αποφασίσει είτε να σταματήσει την εξέταση είτε να απορρίψει την αίτηση. Σύμφωνα με το άρθρο 28, όταν υπάρχει εύλογη αιτία να θεωρείται ότι ο αιτών έχει σιωπηρά ανακαλέσει την αίτησή του, ή έχει υπαναχωρήσει από αυτήν, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η αποφαινόμενη αρχή να αποφασίσει είτε να σταματήσει την εξέταση είτε να απορρίψει την αίτηση. Στο άρθρο περιλαμβάνεται ενδεικτικός κατάλογος περιπτώσεων στις οποίες κράτος μέλος μπορεί να θεωρήσει ότι έχει εγκαταλειφθεί η αίτηση διεθνούς προστασίας¹⁸.

¹⁷ Βλ. υποσημείωση 16 ανωτέρω.

¹⁸ Τούτο συμβαίνει, μεταξύ άλλων, αν ο αιτών δεν ανταποκρίνεται σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών ουσιώδους σημασίας για την αίτησή του ή αν ο αιτών διαφύγει ή αναχωρήσει χωρίς άδεια από το μέρος όπου ζούσε.

18. Στο άρθρο 33 ορίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν απαράδεκτη την αίτηση διεθνούς προστασίας. Τούτο συμβαίνει, μεταξύ άλλων, όταν έχει χορηγηθεί από άλλο κράτος μέλος διεθνής προστασία και, στην περίπτωση μεταγενέστερης αιτήσεως, όταν δεν υπάρχουν νέα στοιχεία ή πορίσματα ως προς το ζήτημα αν ο αιτών μπορεί να χαρακτηριστεί δικαιούχος διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας σχετικά με την αναγνώριση¹⁹.

Η εθνική νομοθεσία

19. Ο *Vreemdelingenwet 2000* (νόμος του 2000 περί αλλοδαπών) προβλέπει ότι αλλοδαπός έχει δικαίωμα νόμιμης διαμονής στις Κάτω Χώρες μόνον αν διαθέτει άδεια διαμονής ορισμένου χρόνου. Αίτηση άδειας διαμονής ορισμένου χρόνου δεν εξετάζεται αν, βάσει του κανονισμού Δουβλίνο III, διαπιστώνεται ότι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως του ενδιαφερόμενου υπηκόου τρίτης χώρας είναι άλλο κράτος μέλος.

Πραγματικά περιστατικά, διαδικασία και προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση H

20. Στις 21 Ιανουαρίου 2016, η H υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας στις Κάτω Χώρες. Η αναζήτηση ωστόσο στο σύστημα Eurodac έδωσε θετικό αποτέλεσμα και οι αρχές των Κάτω Χωρών πληροφορήθηκαν ότι η H είχε καταχωρισθεί στην Ελλάδα στις 27 Δεκεμβρίου 2015 και ότι είχε υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας στη Γερμανία στις 5 Ιανουαρίου 2016. Η εκδοχή αυτή των γεγονότων αμφισβητείται από την H. Ισχυρίζεται ότι παροτρύνθηκε να δώσει τα δακτυλικά της αποτυπώματα προκειμένου να μπορέσουν οι γερμανικές αρχές να συμπληρώσουν το ιστορικό της υποθέσεώς της και ότι έλαβε διαβεβαιώσεις ότι οι πληροφορίες του Eurodac δεν θα είχαν επιπτώσεις στο αίτημα το οποίο υπέβαλε στις Κάτω Χώρες για διεθνή προστασία. Στις 21 Μαρτίου 2016, οι αρχές των Κάτω Χωρών απηύθυναν προς τις γερμανικές ομόλογές τους αίτημα για εκ νέου ανάληψη, δυνάμει του άρθρου 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο III. Οι γερμανικές αρχές δεν αποφάνθηκαν σχετικά με το αίτημα εντός προθεσμίας δύο εβδομάδων, γεγονός το οποίο οι Κάτω Χώρες ερμήνευσαν υπό την έννοια ότι η Γερμανία ήταν το υπεύθυνο κράτος μέλος να εξετάσει την αίτηση της H για διεθνή προστασία²⁰. Στη συνέχεια, η H επιχείρησε να υποστηρίξει ότι οι αρχές των Κάτω Χωρών δεν εφάρμοσαν κατά τον ορθό τρόπο το κριτήριο του άρθρου 9 του κεφαλαίου III του κανονισμού Δουβλίνο III και ότι έπρεπε να της αναγνωριστεί το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας στις Κάτω Χώρες, καθώς είχε ήδη χορηγηθεί άσυλο στον σύζυγό της και η επιθυμία της ήταν να ζήσει εκεί μαζί του. Με την από 6 Μαΐου 2016 απόφαση, οι εθνικές αρχές των Κάτω Χωρών έκριναν αβάσιμα τα επιχειρήματά της και επιβεβαίωσαν ότι η H έπρεπε να μεταφερθεί στη Γερμανία. Η διοικητική αυτή απόφαση ακυρώθηκε σε πρώτο βαθμό από το *Rechtbank Den Haag Zittingsplaats Groningen* (περιφερειακό δικαστήριο, Χάγη, με έδρα το Groningen, Κάτω Χώρες) για άλλους λόγους και το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι αρμόδιες αρχές έπρεπε να εκδώσουν νέα απόφαση²¹.

21. Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ασκήθηκε αίτηση αναιρέσεως από την H, η οποία υποστήριξε ότι η πρωτόδικη απόφαση ήταν εσφαλμένη καθότι μέτρο κρίθηκε αβάσιμα τα επιχειρήματα της προσφυγής της περί εσφαλμένης εφαρμογής του κριτηρίου του άρθρου 9 του κεφαλαίου III.

¹⁹ Άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχεία α' και δ', αντιστοίχως. Ως «μεταγενέστερη αίτηση» νοείται κατά το άρθρο 2, στοιχείο ιζ', η περαιτέρω αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται μετά τη λήψη τελεσίδικης απόφασης επί προηγούμενης αίτησης. Εν προκειμένω, περιλαμβάνονται περιπτώσεις όπου ο αιτών ανακάλεσε ρητώς την αίτησή του αλλά και περιπτώσεις όπου η αποφαίνόμενη αρχή απέρριψε αίτηση μετά τη σιωπηρή της ανάκληση σύμφωνα με το άρθρο 28, παράγραφος 1, της οδηγίας σχετικά με τις διαδικασίες.

²⁰ Βλ. άρθρο 25, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III.

²¹ Έτσι αντιλαμβάνομαι το ιστορικό της υποθέσεως της H, βάσει των πληροφοριών της δικογραφίας ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου.

Η υπόθεση R

22. Στις 9 Μαρτίου 2016, η R, αλλοδαπή, συριακής ιθαγένειας, υπέβαλε στις Κάτω Χώρες αίτηση διεθνούς προστασίας.

23. Η R είχε υποβάλει προηγουμένως αίτηση διεθνούς προστασίας στη Γερμανία. Οι αρχές των Κάτω Χωρών θεώρησαν ότι η Γερμανία ήταν υπεύθυνη να εξετάσει την αίτηση και, ως εκ τούτου, υπέβαλαν αίτημα για «εκ νέου ανάληψη», δυνάμει του άρθρου 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο III. Αρχικά, οι γερμανικές αρχές απέρριψαν το αίτημα αυτό, με την αιτιολογία ότι η R ήταν σύζυγος προσώπου το οποίο ήταν δικαιούχος διεθνούς προστασίας στις Κάτω Χώρες.

24. Στη συνέχεια, οι αρχές των Κάτω Χωρών απηύθυναν προς τις γερμανικές ομόλογές τους αίτημα επανεξετάσεως της αιτήσεως για «εκ νέου ανάληψη», εκθέτοντας ότι η ληξιαρχική πράξη γάμου αποδείχθηκε πλαστή και ότι για τον λόγο αυτό ο φερόμενος γάμος δεν θεωρείται έγκυρος. Την 1η Ιουνίου 2016, η Γερμανία αποδέχθηκε το αίτημα εκ νέου αναλήψεως²².

25. Κατόπιν τούτου, οι αρχές των Κάτω Χωρών αρνήθηκαν να εξετάσουν την αίτηση διεθνούς προστασίας της R.

26. Η R αντέτεινε ότι, δυνάμει του άρθρου 9 του κανονισμού Δουβλίνο III, οι Κάτω Χώρες ήταν υπεύθυνες για την εξέταση της αιτήσεως της διεθνούς προστασίας, επειδή εκεί διέμενε ο (δικαιούχος διεθνούς προστασίας) σύζυγός της.

27. Με την από 14 Ιουλίου 2016 απόφασή τους, οι αρχές των Κάτω Χωρών υποστήριξαν ότι αφ' ης στιγμής ο γάμος της R έπρεπε να θεωρηθεί άκυρος, ο φερόμενος σύζυγός της δεν ήταν μέλος της οικογένειας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ζ', του κανονισμού Δουβλίνο III. Ως εκ τούτου, η R δεν μπορούσε να επικαλεστεί το άρθρο 9 του κανονισμού αυτού προς υποστήριξη της αιτήσεώς της. Εξάλλου, εφόσον η περίπτωση της R αφορούσε αίτημα εκ νέου αναλήψεως και όχι αναδοχής, δεν συνέτρεχε λόγος εφαρμογής του κριτηρίου του άρθρου 9 του κεφαλαίου III.

28. Με απόφαση της 11ης Αυγούστου 2016 το Rechtbank Den Haag (πρωτοδικείο Χάγης, Κάτω Χώρες) ακύρωσε τη διοικητική απόφαση για δύο λόγους. Πρώτον, έκρινε ότι οι αρχές των Κάτω Χωρών κακώς παρέλειψαν να εξετάσουν αν η R έχει σταθερή σχέση με τον σύντροφό της, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ζ', του κανονισμού Δουβλίνο III· δεύτερον, αποφάνθηκε ότι υπήκοος τρίτης χώρας μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 9 του εν λόγω κανονισμού, είτε οι αρμόδιες αρχές υποβάλλουν αίτημα αναδοχής είτε υποβάλλουν αίτημα για εκ νέου ανάληψη.

29. Οι αρχές των Κάτω Χωρών προσέβαλαν την απόφαση αυτή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

30. Στη διάταξη περί παραπομπής στην υπόθεση C-582/17 αναφέρεται ότι τα πραγματικά περιστατικά και οι περιστάσεις είναι κατ' ουσίαν παρόμοια με εκείνα της υποθέσεως C-583/17. Επομένως, το σκεπτικό στο οποίο στηρίζεται η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην πρώτη υπόθεση είναι ανάλογο με εκείνο στη δεύτερη υπόθεση. Το ίδιο τμήμα του Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) επιλήφθηκε αμφοτέρων των υποθέσεων και εξέδωσε την ίδια ημέρα τις αντίστοιχες διατάξεις ζητώντας την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων.

31. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, βάσει του κανονισμού Δουβλίνο III, ο αιτών διεθνή προστασία μπορεί να αμφισβητήσει απόφαση μεταφοράς του, ισχυριζόμενος ότι τα κριτήρια του κεφαλαίου III για τον προσδιορισμό της ευθύνης εφαρμόστηκαν εσφαλμένως *μόνο* στο κράτος μέλος όπου υπέβαλε για *πρώτη* φορά αίτηση. Σε περίπτωση που η απόφαση αυτή εκδίδεται κατόπιν αιτήματος για εκ νέου

²² Κατά την αντίληψή μου, οι Κάτω Χώρες ζήτησαν από τη Γερμανία να επανεξετάσει το αίτημα βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1560/2003. Βλ. επίσης προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Wathelet στην υπόθεση X (C-47/17 και C-48/17, EU:C:2018:212, σημείο 81).

ανάληψη, μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις μπορεί να αμφισβητηθεί στο αιτούν κράτος μέλος (εν προκειμένω, στις Κάτω Χώρες): τουτέστιν, όταν το αίτημα (i) είναι ελλιπές ή περιέχει ανακριβείς πληροφορίες· (ii) όταν δεν υποβλήθηκε εμπρόθεσμα· (iii) όταν ο κανόνας του άρθρου 19, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού Δουβλίνο III εφαρμόστηκε εσφαλμένως²³· (iv) όταν υπάρχουν συστημικές ελλείψεις στη διαδικασία ασύλου και στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων στο υπεύθυνο κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη, όπως αναφέρει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III· ή (v) όταν η μεταφορά παραβιάζει το άρθρο 4 του Χάρτη.

32. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν η δική του ερμηνεία του κανονισμού Δουβλίνο III είναι συνεπής με την ερμηνεία που δίνει το Δικαστήριο στο άρθρο 27 του ίδιου κανονισμού²⁴. Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του αν ο αιτών διεθνή προστασία μπορεί μόνο στο κράτος μέλος όπου υπέβαλε για πρώτη φορά αίτηση να αμφισβητήσει απόφαση μεταφοράς του, προβάλλοντας ότι τα κριτήρια του κεφαλαίου III εφαρμόστηκαν εσφαλμένως. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο ζητεί απάντηση στα κάτωθι προδικαστικά ερωτήματα:

«(1) Πρέπει [ο κανονισμός Δουβλίνο III] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μόνον το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε για πρώτη φορά αίτηση διεθνούς προστασίας είναι επιφορτισμένο με τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους, οπότε ένας αλλοδαπός δύναται να ασκήσει μόνον σε αυτό το κράτος μέλος προσφυγή βάσει του άρθρου 27 του [κανονισμού αυτού] κατά της εσφαλμένης εφαρμογής ενός από τα σχετικά με τον προσδιορισμό της ευθύνης κριτήρια που περιέχονται στο κεφάλαιο III του [κανονισμού Δουβλίνο III], στο οποίο περιλαμβάνεται το άρθρο 9; [²⁵]

(2) Σε ποιο μέτρο έχει σημασία για την απάντηση στο πρώτο ερώτημα το ότι στο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε για πρώτη φορά αίτηση διεθνούς προστασίας έχει ήδη εκδοθεί απόφαση επί της αιτήσεως αυτής ή ότι ο αλλοδαπός ανακάλεσε πρόωρα την εν λόγω αίτηση;»

33. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν η R, η Φινλανδική Κυβέρνηση, η Γερμανική Κυβέρνηση, η Ολλανδική Κυβέρνηση, η Ελβετική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οποία διεξήχθη στις 4 Σεπτεμβρίου 2018, παρέστησαν η H, η Γερμανική Κυβέρνηση, η Φινλανδική Κυβέρνηση, η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, οι οποίες ανέπτυξαν τις προφορικές παρατηρήσεις τους.

Ανάλυση

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

34. Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι αρμόδιες αρχές υιοθέτησαν την άποψη ότι οι γάμοι της H και της R με τους αντίστοιχους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι ήταν ήδη δικαιούχοι διεθνούς προστασίας στις Κάτω Χώρες, δεν ήταν έγκυροι. Στην περίπτωση της R, τουλάχιστον, διαπιστώθηκε σε πρώτο βαθμό ότι δεν είχε προσκομίσει ικανά στοιχεία ώστε να πείσει επ' αυτού τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

²³ Σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III, οι υποχρεώσεις του κράτους μέλους προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα να αναλάβουν εκ νέου τον αιτούντα αίρονται όταν το κράτος αυτό μπορεί να αποδείξει ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο εγκατέλειψε το έδαφος των κρατών μελών για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών. Δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, το κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα έχει τη δυνατότητα να εξετάσει κατά πόσον το ίδιο είναι όντως το υπεύθυνο κράτος μέλος κατά την έννοια του κανονισμού Δουβλίνο III, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα αποδεικτικά στοιχεία και τις έμμεσες αποδείξεις όπως προβλέπει το άρθρο 22, παράγραφος 2, και ο κανονισμός 1560/2003.

²⁴ Αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409), και Karim (C-155/15, EU:C:2016:410).

²⁵ Στην υπόθεση C-582/17, H., το προδικαστικό ερώτημα που θέτει το αιτούν δικαστήριο είναι πανομοιότυπο με το πρώτο ερώτημα στην υπόθεση C-583/17, R. Στην υπόθεση C-582/17, H., δεν υποβλήθηκε δεύτερο ερώτημα.

35. Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο ζ', του κανονισμού Δουβλίνο III, ως «μέλη οικογένειας» θεωρούνται όχι μόνο οι σύζυγοι αλλά και οι σύντροφοι που διατηρούν σταθερή σχέση σε ελεύθερη ένωση²⁶. Ως εκ τούτου, και στις δύο υπό κρίση υποθέσεις, οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να εξετάσουν κατά πόσον οι φερόμενοι σύζυγοι αποτελούν μέλη οικογένειας, κατά την έννοια της συγκεκριμένης διατάξεως, προκειμένου να αποφανθούν αν πρέπει ή όχι να εφαρμοστεί το άρθρο 9 του κανονισμού αυτού στην περίπτωση της H ή της R.

Αιτήματα για εκ νέου ανάληψη

36. Η νομική βάση της διαδικασίας εκ νέου αναλήψεως, τόσο στην υπόθεση H όσο και στην υπόθεση R, δεν είναι σαφής. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι αρχές των Κάτω Χωρών υπέβαλαν αιτήματα για εκ νέου ανάληψη τόσο της H όσο και της R βάσει του άρθρου 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού Δουβλίνο III. Ωστόσο, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι Κάτω Χώρες υποστήριξαν ότι τα αιτήματα αυτά έπρεπε να υποβληθούν βάσει του άρθρου 20, παράγραφος 5, του εν λόγω κανονισμού, δεδομένου ότι τόσο η H όσο και η R βρίσκονταν στις Κάτω Χώρες δίχως τίτλο διαμονής και η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί.

37. Οι διατάξεις του άρθρου 18, παράγραφος 1, στοιχεία β', γ' και δ', και του άρθρου 20, παράγραφος 5, του κανονισμού Δουβλίνο III καλύπτουν διαφορετικές περιπτώσεις, στις οποίες ο αιτών διεθνή προστασία υποβάλλει για πρώτη φορά αίτηση σε ένα κράτος μέλος και στη συνέχεια μεταβαίνει σε κάποιο άλλο και υποβάλλει εκεί δεύτερη αίτηση²⁷. Οι διατάξεις αυτές παραπέμπουν ρητώς στους όρους για εκ νέου ανάληψη αιτούντων διεθνή προστασία του άρθρου 23, μεταξύ άλλων, του ως άνω κανονισμού.

38. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2, στοιχείο δ', αναφορικά με την «εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας», το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β', εφαρμόζεται όταν η μετάβαση αυτή συμβαίνει ενώ αξιολογείται η ουσία του αιτήματος για χορήγηση ασύλου (κατά την έννοια της οδηγίας σχετικά με την αναγνώριση). Αντιθέτως, δεν εφαρμόζεται αν η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση. Το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο γ', είναι εφαρμοστέο όταν οι αιτούντες διεθνή προστασία ανακαλούν την αίτηση για χορήγηση ασύλου κατά την έννοια του άρθρου 27 (ρητή ανάκληση) ή του άρθρου 28 (σιωπηρή ανάκληση ή υπαναχώρηση) της οδηγίας σχετικά με τις διαδικασίες ενώ εκκρεμεί η επί της ουσίας εξέταση του αιτήματος²⁸. Το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο δ', εφαρμόζεται όταν η αίτηση για διεθνή προστασία έχει εξεταστεί στην ουσία της και απορρίφθηκε από το πρώτο κράτος μέλος²⁹. Η διαδικασία για εκ νέου ανάληψη βάσει του άρθρου 20, παράγραφος 5, δρομολογείται όταν η επί της ουσίας εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας δεν έχει ακόμη ξεκινήσει και η διαδικασία βρίσκεται μόλις στο στάδιο προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους βάσει του κανονισμού Δουβλίνο III.

39. Το ποια από τις ανωτέρω διατάξεις συνιστά την ορθή νομική βάση για καθεμία από τις δύο διαδικασίες εκ νέου αναλήψεως εξαρτάται εν προκειμένω από τα πραγματικά περιστατικά. Τη στιγμή που υποβλήθηκαν οι μεταγενέστερες αιτήσεις στις Κάτω Χώρες, βρίσκονταν οι γερμανικές αρχές ακόμη στο στάδιο προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους; Μήπως είχαν ξεκινήσει την επί της ουσίας εξέταση των αιτήσεων³⁰; Οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν την πρώτη φορά στη Γερμανία

²⁶ Βλ. σημείο 7 ανωτέρω.

²⁷ Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται επίσης όταν ο αιτών μετακινείται μεταξύ κρατών μελών χωρίς να διαθέτει άδεια διαμονής. Καθό μέτρο τόσο η H όσο και η R υπέβαλαν διαδοχικές αιτήσεις στη Γερμανία και στις Κάτω Χώρες, η συγκεκριμένη είναι η κρίσιμη εν προκειμένω προϋπόθεση από τις αναφερόμενες στο άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχεία β', γ' και δ', και στο άρθρο 20, παράγραφος 5.

²⁸ Βλ. σημείο 17 ανωτέρω.

²⁹ Βλ. σημεία 85 έως 87 κατωτέρω.

³⁰ Βλ. σημείο 75 κατωτέρω.

ανακλήθηκαν ή απορρίφθηκαν; Ως εκ τούτου, ο έλεγχος του ζητήματος κατά πόσον η διαδικασία για εκ νέου ανάληψη είναι ορθό να στηριχθεί στο άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχεία β', γ', δ', ή στο άρθρο 20, παράγραφος 5, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο πρέπει να αποφασίσει αφού προβεί στις αναγκαίες πραγματικές διαπιστώσεις.

40. Τα συγκεκριμένα προδικαστικά ερωτήματα που έθεσε το αιτούν δικαστήριο αφορούν την ερμηνεία του κανονισμού Δουβλίνο III και δη το γενικό ζήτημα του τρόπου εφαρμογής των κριτηρίων του κεφαλαίου III στο πλαίσιο της διαδικασίας για εκ νέου ανάληψη. Παρά το γεγονός ότι η νομική βάση των υπό κρίση διαδικασιών εκ νέου αναλήψεως παραμένει ασαφής, θεωρώ ότι το Δικαστήριο διαθέτει επαρκή στοιχεία για να εξετάσει τα εν λόγω ερωτήματα³¹.

Πρώτο προδικαστικό ερώτημα

41. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν ο κανονισμός Δουβλίνο III πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μόνον το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε για πρώτη φορά αίτηση διεθνούς προστασίας είναι επιφορτισμένο με τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι μόνον σε αυτό το κράτος μέλος δύναται υπήκοος τρίτης χώρας να ασκήσει προσφυγή βάσει του άρθρου 27 του κανονισμού Δουβλίνο III προβάλλοντας ως λόγο την εσφαλμένη εφαρμογή των κριτηρίων του κεφαλαίου III.

Γενικές παρατηρήσεις επί του συστήματος του Δουβλίνου

42. Η γενική οικονομία του κανονισμού Δουβλίνο III καλύπτει τη διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους βάσει των κριτηρίων που διατυπώνονται στο κεφάλαιο III³². Οι αιτήσεις εξετάζονται (κατ' αρχήν) επί της ουσίας μόνον από το κράτος μέλος το οποίο προσδιορίζεται ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια του κεφαλαίου III του κανονισμού³³. Βασικός στόχος του συστήματος του Δουβλίνου είναι να καθιστά εφικτό τον ταχύ προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους³⁴. Στην περίπτωση κατά την οποία ο αιτών διεθνή προστασία υποβάλλει αιτήσεις σε διαφορετικά κράτη μέλη, ο κανονισμός Eurodac διευκολύνει τα οικεία κράτη μέλη στον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο κατά τον κανονισμό Δουβλίνο III³⁵.

31 Το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο α', εφαρμόζεται όταν υποβάλλεται αίτηση για αναδοχή. Ωστόσο, αφ' ης στιγμής από κανένα στοιχείο της προδικαστικής αποφάσεως δεν προκύπτει ότι οι αρχές των Κάτω Χωρών υπέβαλαν τέτοιο αίτημα στις γερμανικές ομόλογές τους, δεν προτίθεται να εξετάσω περαιτέρω την εν λόγω διάταξη.

32 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψη 41).

33 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. Κ. κλπ. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 56). Βλ. επίσης τον ορισμό της έννοιας «εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας» στο σημείο 7 ανωτέρω.

34 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. Κ. κλπ. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 57)· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 5 του κανονισμού Δουβλίνο III. Βλ., επίσης, σημεία 37 και 39 ανωτέρω.

35 Βλ. άρθρο 1 του κανονισμού Eurodac.

43. Οι αλλαγές που επήλθαν στο προηγούμενο σύστημα με τον κανονισμό Δουβλίνο III καταδεικνύουν ότι ο νομοθέτης της Ένωσης αποφάσισε να περιλάβει τους αιτούντες διεθνή προστασία στη διαδικασία αυτή³⁶. Ως εκ τούτου, οι αιτούντες πρέπει να ενημερώνονται όσον αφορά τα κριτήρια προσδιορισμού και να τους προσφέρεται η δυνατότητα να παράσχουν πληροφορίες σχετικές με την ορθή εφαρμογή των κριτηρίων αυτών³⁷. Τα δικαιώματα αυτά ενισχύονται από το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής κατά απόφασεως μεταφοράς που λαμβάνεται με το πέρας της διαδικασίας³⁸.

44. Μολονότι η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους στηρίζεται, κατ' ουσίαν, στα κριτήρια του κεφαλαίου III, εντούτοις το κεφάλαιο VI (το οποίο αφορά τα αιτήματα αναδοχής και εκ νέου αναλήψεως) και η τήρηση των αυστηρών προθεσμιών που τίθενται σε σχέση με τις διατάξεις αυτές έχουν επίσης σημασία για το αποτέλεσμα της διαδικασίας. Κράτος μέλος το οποίο παραλείπει να απαντήσει σε αίτημα εντός της σχετικής προθεσμίας θεωρείται ότι έχει αποδεχθεί το αίτημα και καθίσταται υπεύθυνο να εξετάσει επί της ουσίας την αίτηση διεθνούς προστασίας³⁹.

45. Ο κανονισμός Δουβλίνο III περιλαμβάνει, επίσης, συγκεκριμένες παρεκκλίσεις από τη γενική αρχή ότι ο προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους γίνεται αποκλειστικώς βάσει των κριτηρίων του κεφαλαίου III. Παραδείγματος χάριν, το άρθρο 3, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, θέτει εκποδών τα ως άνω κριτήρια όταν συντρέχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρηθεί ότι στο οικείο κράτος μέλος υπάρχουν συστημικές ελλείψεις στη διαδικασία ασύλου και στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων, με αποτέλεσμα να συντρέχει κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισεως, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη⁴⁰. Ο σκοπός του άρθρου 16, παράγραφος 2, του κανονισμού επιτυγχάνεται τόσο όταν ο εξαρτώμενος από μέλος της οικογένειάς του αιτών βρίσκεται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο που είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων του κεφαλαίου III όσο και όταν, αντιστρόφως, εξαρτώμενο από τη συνδρομή του αιτούντος άσυλο είναι το προαναφερθέν μέλος της οικογένειάς⁴¹. Ομοίως, το άρθρο 17, παράγραφος 1, προβλέπει ότι, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3, παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να αποφασίζει να εξετάζει υποβληθείσα αίτηση διεθνούς προστασίας ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο δυνάμει των κριτηρίων του κεφαλαίου III.

46. Συνοψίζοντας: το σύστημα του Δουβλίνου βασίζεται, επομένως, πρωτίστως στην εφαρμογή των κριτηρίων του κεφαλαίου III· ωστόσο, διαφορετικό κράτος μέλος μπορεί να καταστεί υπεύθυνο είτε λόγω παραλείψεώς του να απαντήσει εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών σε αίτημα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως είτε όταν ο κανονισμός Δουβλίνο III προβλέπει ρητώς παρέκκλιση από το «κανονικό» σύστημα⁴².

36 Ο κανονισμός Δουβλίνο III κατήργησε και αντικατέστησε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (ΕΕ 2003, L 50, σ. 1, στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο II), ο οποίος αποτελούσε μέρος του προηγούμενου συστήματος.

37 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψεις 45 έως 47)· βλ. επίσης σημείο 43 ανωτέρω.

38 Απόφασεις της 7ης Ιουνίου 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψη 51), και της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 45).

39 Απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψεις 49, 50 και 52)· βλ. επίσης απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805, σκέψη 39).

40 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. K. κ.λπ. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψεις 59 έως 63)· βλ. περαιτέρω αιτιολογική σκέψη 9.

41 Απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2012, K (C-245/11, EU:C:2012:685, σκέψη 36)· βλ. επίσης υποσημείωση 14 ανωτέρω.

42 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, και το άρθρο 17, παράγραφος 1.

Κριτήρια κεφαλαίου III – διαδοχικές αιτήσεις για διεθνή προστασία σε διαφορετικά κράτη μέλη – ίδιος αιτών

47. Η Φινλανδική Κυβέρνηση, η Ολλανδική Κυβέρνηση, η Ελβετική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζονται, κατ' ουσίαν, ότι όταν το ίδιο πρόσωπο υποβάλλει διαδοχικά αιτήματα διεθνούς προστασίας, αρχικώς, στο κράτος μέλος Α και, στη συνέχεια, στο κράτος μέλος Β και το τελευταίο αποστέλλει στο πρώτο αίτημα εκ νέου αναλήψεως, το κράτος μέλος Β δεν υποχρεούται να εφαρμόσει τα κριτήρια του κεφαλαίου III στο πλαίσιο του αιτήματος για εκ νέου ανάληψη.

48. Η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Ελβετική Κυβέρνηση θεωρούν ότι το κράτος μέλος Α υποχρεούται να αναλάβει εκ νέου το ενδιαφερόμενο άτομο σύμφωνα με το κεφάλαιο VI του κανονισμού Δουβλίνο III και στη συνέχεια να εφαρμόσει τα κριτήρια του κεφαλαίου III.

49. Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι από το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 2, προκύπτει ότι ο προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους πραγματοποιείται βάσει της καταστάσεως που υπήρχε τη στιγμή κατά την οποία υποβλήθηκε η αίτηση διεθνούς προστασίας για πρώτη φορά. Τούτο σημαίνει ότι μόνο το κράτος μέλος Α εφαρμόζει τα κριτήρια του κεφαλαίου III. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 7, παράγραφος 3, όπου ένα άλλο κράτος μέλος μπορεί να εφαρμόσει τα κριτήρια του κεφαλαίου III, δηλαδή όταν τυγχάνουν εφαρμογής τα άρθρα 8, 10 ή 16.

50. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει ότι ο κανονισμός Δουβλίνο III κάνει σαφή διάκριση μεταξύ των αιτήσεων αναδοχής και εκ νέου αναλήψεως. Όσον αφορά τις περιπτώσεις αναδοχής, το κράτος μέλος Α προσδιορίζει το αρμόδιο κράτος μέλος σύμφωνα με τα κριτήρια του κεφαλαίου III (άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο α'). Για να τίθεται ζήτημα εκ νέου αναλήψεως πρέπει κατ' αρχήν να υπήρχε προηγούμενη αίτηση στο κράτος μέλος Α (άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχεία β', γ', δ', και άρθρο 20, παράγραφος 5). Το εν λόγω κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο στη συνέχεια να αναλάβει εκ νέου τον αιτούντα. Στις περιπτώσεις αυτές, η ευθύνη στο πλαίσιο του συστήματος του Δουβλίνου έχει ήδη προσδιοριστεί κατά την υποβολή της μεταγενέστερης αιτήσεως.

51. Διαφορετική άποψη διατυπώνουν η Η, η R, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή. Οι Η και R υποστηρίζουν ότι το γράμμα του κανονισμού Δουβλίνο III δεν δικαιολογεί την περιοριστική ερμηνεία σύμφωνα με την οποία μόνον το κράτος μέλος Α μπορεί να εφαρμόσει τα κριτήρια του κεφαλαίου III. Η Επιτροπή συμφωνεί με την άποψη αυτή. Επικαλούμενη το άρθρο 7, παράγραφος 3, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα κράτη μέλη, όταν εξετάζουν την εφαρμογή των κριτηρίων του κεφαλαίου III, λαμβάνουν υπόψη *όλα τα διαθέσιμα στοιχεία* που αποδεικνύουν την παρουσία στο έδαφός τους μελών της οικογένειας του αιτούντος διεθνή προστασία. Το γεγονός ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, δεν παραπέμπει ρητώς στο άρθρο 9 αποτελεί νομοθετική αβλεψία. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι διατάξεις περί αναδοχής και εκ νέου αναλήψεως του κεφαλαίου VI καθιστούν απολύτως σαφές ότι τόσο το κράτος μέλος Α όσο και το κράτος μέλος Β υποχρεούνται να επαληθεύουν κατά πόσον τα κριτήρια του κεφαλαίου III έχουν εφαρμοστεί σωστά σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

52. Είμαι της γνώμης ότι το κείμενο του κανονισμού Δουβλίνο III δεν επιλύει το ζήτημα κατά τρόπο οριστικό είτε προς τη μια είτε προς την άλλη κατεύθυνση. Ο κανονισμός δεν ορίζει ότι μόνο το κράτος μέλος Α μπορεί να εφαρμόσει τα κριτήρια του κεφαλαίου III. Ούτε όμως αναφέρει ρητώς ότι *αμφότερα* τα κράτη *οφείλουν* να προβούν στην ανάλυση αυτή.

53. Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος⁴³. Οι κανόνες του παράγωγου δικαίου της Ένωσης, περιλαμβανομένων των διατάξεων του κανονισμού Δουβλίνο III, πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται κατά τρόπο σύμφωνο με τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης⁴⁴. Εξάλλου, στην περίπτωση κατά την οποία διάταξη του δικαίου της Ένωσης επιδέχεται πλείονες ερμηνείες, πρέπει να προτιμάται η ερμηνεία η οποία διασφαλίζει την πρακτική αποτελεσματικότητα της σχετικής νομοθεσίας⁴⁵.

54. Το γράμμα του κανονισμού Δουβλίνο III είναι κατηγορηματικό στις περιπτώσεις όπου επιβάλλεται μια υποχρέωση σε ένα μόνο κράτος μέλος ή στο πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται αίτηση για διεθνή προστασία⁴⁶. Έτσι, το άρθρο 3, παράγραφος 1, προβλέπει ότι η επί της ουσίας εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας γίνεται από ένα μόνο κράτος μέλος. Ομοίως, το άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, προβλέπει ότι εάν δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί το υπεύθυνο κράτος μέλος βάσει των κριτηρίων του κεφαλαίου III, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως είναι το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο αυτή υποβλήθηκε. Το άρθρο 7, παράγραφος 2, ρητώς ορίζει ότι το υπεύθυνο κράτος μέλος προσδιορίζεται βάσει της καταστάσεως που υπήρχε τη στιγμή κατά την οποία ο αιτών υπέβαλε την αίτησή του διεθνούς προστασίας για πρώτη φορά. Σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 1, η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους κινείται μόλις υποβληθεί για πρώτη φορά αίτηση διεθνούς προστασίας σε ένα κράτος μέλος⁴⁷.

55. Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι στις ως άνω περιπτώσεις το γράμμα του κανονισμού είναι σαφές, καθώς επιβάλλονται υποχρεώσεις σ' ένα μόνο κράτος μέλος ή στο πρώτο κράτος μέλος. Ο λόγος είναι ότι οι κανονισμοί είναι άμεσης εφαρμογής. Επομένως, είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι εν λόγω υποχρεώσεις να διατυπώνονται με σαφήνεια και χωρίς αμφιβολία. Εν προκειμένω, το ιστορικό θεσπίσεως –από το οποίο προκύπτει ότι ο νομοθέτης απέρριψε την επιλογή να δημιουργηθεί ένα σύστημα όπου την ευθύνη θα αναλαμβάνει αποκλειστικώς το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε για πρώτη φορά αίτηση ασύλου– έχει επίσης της σημασία του⁴⁸.

56. Το σύστημα του Δουβλίνου βασίζεται, από τη σύλληψή του, σε δύο διακριτά συστατικά στοιχεία, καθένα από τα οποία εξυπηρετεί έναν ειδικότερο σκοπό για την επίτευξη του γενικού στόχου που είναι ο προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους, και τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του συστήματος αυτού διατηρούνται στον κανονισμό Δουβλίνο III⁴⁹. Το πρώτο συστατικό στοιχείο είναι τα κριτήρια του κεφαλαίου III· το δεύτερο, οι κανόνες περί εκ νέου αναλήψεως, οι οποίοι ισχύουν όταν αιτών που έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας σε ένα κράτος μέλος είναι στη συνέχεια παρών σε ένα δεύτερο κράτος μέλος⁵⁰. Μόνο όταν δεν εφαρμόζεται κανένα από τα κριτήρια του κεφαλαίου III το κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται πρώτη φορά αίτηση ασύλου είναι υπεύθυνο για την επί της ουσίας εξέτασή της. Σκοπός των κανόνων περί εκ νέου αναλήψεως είναι να εξασφαλιστεί ότι ο αιτών τη διεθνή προστασία δεν υποβάλλει αίτηση σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο που προσδιορίζεται βάσει του κανονισμού ως υπεύθυνο για την εξέτασή της.

43 Απόφαση της 6ης Ιουνίου 2013, MA κ.λπ. (C-648/11, EU:C:2013:367, σκέψη 50 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. K. κ.λπ. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

45 Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, Hasan (C-360/16, EU:C:2018:35, σκέψεις 73 και 74).

46 Απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 93).

47 Βλ. κατ' αναλογίαν το γράμμα του κανονισμού Δουβλίνο II το οποίο αναλύθηκε με την απόφαση της 6ης Ιουνίου 2013, MA κ.λπ. (C-648/11, EU:C:2013:367, σκέψεις 51 έως 53).

48 Αιτιολογική έκθεση της προτάσεως της Επιτροπής, COM(2001) 447, σημείο 2.1· βλ. επίσης έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2000) 522, σημείο 22.

49 Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2000) 522, την αιτιολογική έκθεση της προτάσεως της Επιτροπής, COM(2001) 447, σημείο 3.1, και την αιτιολογική έκθεση της προτάσεως της Επιτροπής COM(2008) 820, σημείο 3.2.

50 Βλ. σημείο 44 ανωτέρω.

57. Το νέο ζήτημα το οποίο ανακύπτει εν προκειμένω είναι αν το κράτος μέλος Β πρέπει να λάβει υπόψη τα κριτήρια του κεφαλαίου ΙΙΙ κατά την υποβολή αιτήματος εκ νέου αναλήψεως στο κράτος μέλος Α ή αν υπάρχει κάποιου είδους αυτοματισμός (όπως υποστηρίζουν η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Ελβετική Κυβέρνηση) λόγω του οποίου το κράτος μέλος Β μπορεί να μη δώσει καμία σημασία στα κριτήρια αυτά απλώς και μόνο επειδή ο αιτών μετέβη από το κράτος μέλος Α σε άλλο κράτος μέλος Β.

58. Μου φαίνεται υπερβολικά απλοϊκή η προσέγγιση του ζητήματος αυτού ως «δυναμική επιλογή».

59. Συχνά, στην πράξη, συμβαίνει το εξής: η αναζήτηση στο σύστημα Eurodac από το κράτος μέλος Β δίνει θετικό αποτέλεσμα, ωστόσο το κράτος μέλος δεν διαθέτει άλλες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του αιτούντος και, ως εκ τούτου, (θεμιτώς) υποβάλλει αίτημα εκ νέου αναλήψεως στο κράτος μέλος Α, με βάση αυτή τη σύμπτωση του αποτελέσματος στο Eurodac. Ωστόσο, όταν το κράτος μέλος Β διαθέτει πληροφορίες οι οποίες καταδεικνύουν ότι αυτό είναι όντως το υπεύθυνο κράτος μέλος σύμφωνα με τα κριτήρια του κεφαλαίου ΙΙΙ, θεωρώ ότι αντιβαίνει προς τον σκοπό του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ το να αρνηθεί αυτομάτως να εφαρμόσει τα κριτήρια του κεφαλαίου ΙΙΙ επειδή προτίθεται να υποβάλει αίτημα εκ νέου αναλήψεως. Ειδικότερα, κανένα απολύτως έρεισμα δεν έχει στο γράμμα του κανονισμού η άποψη ότι το κράτος μέλος Β μπορεί να αγνοήσει τα κριτήρια οικογενειακής ενότητας, όταν εκ πρώτης όψεως η εφαρμογή τους θα το καθιστούσε υπεύθυνο για την επί της ουσίας εξέταση της αιτήσεως, και να υποβάλει, αντ' αυτού, αίτηση για εκ νέου ανάληψη, η οποία, εάν ευδοκιμήσει, θα σημαίνει ότι ο αιτών πρέπει να χωριστεί από τα μέλη της οικογένειάς του.

60. Μια τέτοια ερμηνεία δεν συνάδει με τη δέσμευση που διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 32 του συγκεκριμένου κανονισμού να αντιμετωπίζονται τα πρόσωπα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του σύμφωνα με τα όσα ορίζει το διεθνές δίκαιο και με τη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁵¹. Είναι, επίσης, αντίθετη προς τα θεμελιώδη δικαιώματα που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 39, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη. Φρονώ λοιπόν ότι ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι σε κάθε περίπτωση στην οποία αιτών διεθνή προστασία υποβάλλει διαδοχικώς αιτήσεις ασύλου, κατ' αρχάς, στο κράτος μέλος Α και ακολούθως στο κράτος μέλος Β, το τελευταίο δικαιούται να αποστέλλει αίτημα εκ νέου αναλήψεως χωρίς να λαμβάνει καθόλου υπόψη την εφαρμογή των κριτηρίων του κεφαλαίου ΙΙΙ.

61. Ενθαρρύνει μια τέτοια άποψη κατάχρηση του συστήματος του Δουβλίνου;

62. Όλα τα κράτη μέλη που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο υπογράμμισαν ότι ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να ενθαρρύνει την καταχρηστική εφαρμογή του. Τόνισαν τη σημασία που έχει να αποθαρρύνονται οι αιτούντες διεθνή προστασία να μεταβαίνουν από ένα κράτος μέλος σε άλλο και να υποβάλλουν διαδοχικώς αιτήσεις για διεθνή προστασία σε κάθε κράτος μέλος. Πρέπει επομένως να εξετασθεί με προσοχή η βασιμότητα των ισχυρισμών αυτών.

⁵¹ Η έννοια της οικογένειας κατά το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ δεν περιορίζεται στις έγγαμες σχέσεις και μπορεί να περιλαμβάνει de facto οικογενειακές σχέσεις, όταν τα μέρη συζούν χωρίς γάμο, απόφαση του ΕΔΔΑ της 18ης Δεκεμβρίου 1986, Johnston κ.λπ. κατά Ιρλανδίας [GC] (CE:ECHR:1986:1218JUD000969782, § 56). Ακόμη και αν δεν υφίσταται το στοιχείο της συγκατοικήσεως, ενδέχεται να υπάρχουν ισχυροί δεσμοί που συνιστούν οικογενειακή ζωή, απόφαση του ΕΔΔΑ της 7ης Νοεμβρίου 2013, Βαλιανάτος κ.λπ. κατά Ελλάδος [GC] (CE:ECHR:2013:1107JUD002938109, §§ 49 και 73).

63. Πρωταρχικός στόχος του κανονισμού Δουβλίνο III είναι ο ταχύς προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους. Δεν είναι ένα (*per se*) μέτρο επιβολής του νόμου, υπό την έννοια ότι ο δεδηλωμένος βασικός στόχος του δεν είναι να εισαγάγει περιορισμούς που πρέπει να επιβάλλονται στους αιτούντες άσυλο οι οποίοι μετακινούνται μεταξύ των κρατών μελών⁵². Οι διατάξεις περί εκ νέου αναλήψεως, οι οποίες έχουν ως σκοπό να διασφαλισθεί ότι οι αιτούντες δεν υποβάλλουν αίτημα ασύλου σε κράτος μέλος διαφορετικό από το υπεύθυνο, αποτελούν τον μηχανισμό που έχει επιλεγεί ως μέσο αντιμετώπισης της καταχρηστικής εφαρμογής των διαδικασιών ασύλου⁵³.

64. Όπως υπογράμμισα ήδη ανωτέρω⁵⁴, όταν κράτος μέλος δεν διαθέτει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τον αν συντρέχει κάποιο άλλο κριτήριο του κεφαλαίου III, δικαιούται να υποβάλει αίτημα εκ νέου αναλήψεως με βάση τυχόν θετικό αποτέλεσμα στο Eurodac. Σύμφωνα με τη ερμηνεία που προτείνω, το μόνο το οποίο απαιτείται από το κράτος μέλος είναι, όταν διαθέτει πρόσθετες πληροφορίες σχετικές με την εφαρμογή των κριτηρίων του κεφαλαίου III, να μην κλείνει εσκεμμένα τα μάτια μπροστά στα στοιχεία αυτά.

65. Ένας ακόμη προβληματισμός που εκφράστηκε αφορά τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπίζεται η περίπτωση ενός αιτούντος άσυλο ο οποίος ταξιδεύει σε πολλά κράτη μέλη και υποβάλλει αιτήσεις για διεθνή προστασία σε κάθε ένα από αυτά. Τούτο, ωστόσο, δεν συμβαίνει στις υπό κρίση υποθέσεις και εκτιμώ ότι οι κανόνες περί εκ νέου αναλήψεως σε συνδυασμό με τον κανονισμό Eurodac διασφαλίζουν ότι ο αιτών διεθνή προστασία δεν μπορεί να υποβάλλει ταυτοχρόνως πολλαπλές αιτήσεις.

66. Οι Κάτω Χώρες ισχυρίζονται ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο III αναφέρεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες το κράτος μέλος που υποβάλλει αίτημα εκ νέου αναλήψεως μπορεί όντως να εφαρμόσει τα κριτήρια του κεφαλαίου III. Ωστόσο, διατείνονται ότι το άρθρο 9 δεν καταλέγεται μεταξύ των διατάξεων που απαριθμούνται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, όπου περιγράφονται οι συγκεκριμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, και ότι η H και R δεν δικαιούνται να το επικαλεστούν.

67. Φρονώ ότι τα άρθρα 8, 10 και 16 μνημονεύονται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο III προκειμένου να αποτυπώνεται σε αυτό ο στόχος (ο οποίος διακηρύσσεται στην αιτιολογική σκέψη 14) να λαμβάνουν τα κράτη μέλη πρωτίστως υπόψη, κατά την εφαρμογή του κανονισμού, τον σεβασμό της προσωπικής και οικογενειακής ζωής⁵⁵.

68. Από το ιστορικό θεσπίσεως του κανονισμού προκύπτει ότι, στην πρόταση της Επιτροπής, το νυν άρθρο 9 περιλαμβανόταν αρχικώς στις διατάξεις που απαριθμούνταν στη διάταξη η οποία αντιστοιχεί στο σημερινό άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού Δουβλίνο III⁵⁶. Το γεγονός ότι το άρθρο 9 περιλαμβανόταν στον κατάλογο προκάλεσε έντονες διχογνωμίες. Κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων στο Συμβούλιο, ορισμένα κράτη μέλη εξέφρασαν την ανησυχία ότι οι διαδικασίες του Δουβλίνου είναι ευεπίφορες σε κατάχρηση: «υπάρχει ωστόσο ο κίνδυνος πιθανής κατάχρησης όσον αφορά το άρθρο 9 της προτάσεως [άρθρο 7 του κανονισμού Δουβλίνο III] αναφορικά με την επανένωση μέλους που είναι πρόσφυγας με την οικογένειά του, ανεξάρτητα από το αν η οικογένεια σχηματίστηκε στη χώρα προελεύσεως ή όχι. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο αιτών άσυλο ενδέχεται να παντρευτεί με πρόσφυγα που κατέφυγε σε άλλο κράτος μέλος μόνο και μόνο για να αποφύγει την εφαρμογή των κανόνων του Δουβλίνου και να επιλέξει το κράτος μέλος διαμονής»⁵⁷. Κατόπιν τούτου, το άρθρο 9 αποκλείστηκε από τον κατάλογο.

52 Έχει απορριφθεί η ιδέα ότι η προσέγγιση αυτή αποτελεί την αρχή βάσει της οποίας προσδιορίζεται το υπεύθυνο κράτος μέλος, βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2000) 522, σημείο 56, περίπτωση 4.

53 Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2000) 522, σημείο 6.

54 Βλ. σημείο 59 ανωτέρω.

55 Βλ. αιτιολογική έκθεση της προτάσεως της Επιτροπής, COM(2008) 820, σημείο 4, τέταρτη περίπτωση.

56 Βλ. αιτιολογική έκθεση της προτάσεως της Επιτροπής, COM(2008) 820, σημείο 4.

57 Διοργανικός φάκελος 2008/0243 (COD), 12364/09 Asile 56 CODEC 1000, της 27ης Ιουλίου 2009, παράρτημα II, σ. 37.

69. Θεωρώ, εξ αντιδιαστολής, ότι, *ελλείψει ενδείξεων καταχρήσεως*, ο αιτών διεθνή προστασία και τα μέλη της οικογένειάς του εξακολουθούν, από πλευράς των κριτηρίων του κεφαλαίου III, να εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του κανονισμού Δουβλίνο III οι οποίες αφορούν την οικογενειακή ενότητα. Η άποψη αυτή ανταποκρίνεται στους στόχους του κανονισμού Δουβλίνο III και διασφαλίζει την αποτελεσματικότητά του⁵⁸. Τυχόν διαφορετική ερμηνεία του κανονισμού αυτού θα ήταν αντίθετη προς τον Χάρτη, αλλά και τους σκοπούς και τις διαβεβαιώσεις που διατυπώνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 14, 32 και 39 του κανονισμού Δουβλίνο III.

70. Εναπόκειται στις αρμόδιες αρχές να εξακριβώσουν, υπό την εποπτεία των εθνικών δικαστηρίων, αν, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, υπάρχουν στοιχεία ότι έχει συναφθεί γάμος με αποκλειστικό γνώμονα να επιλεγεί το κράτος μέλος διαμονής, για να παρακαμφθεί, με τον τρόπο αυτό, η εφαρμογή διατάξεων του κεφαλαίου III του κανονισμού Δουβλίνο III που δεν αφορούν την οικογενειακή ενότητα⁵⁹. Το ίδιο ισχύει για αιτήσεις οι οποίες στηρίζονται σε μακροχρόνια σχέση.

71. Οι Κάτω Χώρες υποστηρίζουν ότι, κατά την έκδοση του κανονισμού Δουβλίνο III, ο νομοθέτης είχε υπόψη του ότι για την οικογενειακή ενότητα μεριμνά η οδηγία 2003/86/EK του Συμβουλίου, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης⁶⁰. Ισχυρίζονται ότι δεν είναι αναγκαίο για το κράτος μέλος το οποίο υποβάλλει αίτημα εκ νέου αναλήψεως να λάβει υπόψη το άρθρο 9 του κεφαλαίου III, δεδομένου ότι οι κανόνες της οδηγίας εκείνης παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις για την οικογενειακή ενότητα σε περιπτώσεις όπως αυτές της H και της R.

72. Μολονότι, όντως, η οδηγία 2003/86 θεσπίζει διατάξεις για την οικογενειακή ενότητα, πρωτεύων στόχος της είναι να εξασφαλίσει ισότιμη μεταχείριση των υπηκόων των τρίτων χωρών που διαμένουν (ήδη) νομίμως στο έδαφος των κρατών μελών και να προαγάγει την κοινωνικοπολιτιστική σταθερότητα⁶¹. Οι κανόνες, ωστόσο, για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο να εξετάσει αίτηση διεθνούς προστασίας υπηρετούν έναν πολύ διαφορετικό σκοπό. Οι κανόνες αυτοί θεσπίστηκαν για να συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα του συστήματος του Δουβλίνου γενικά⁶². Ο προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους είναι το πρώτο βήμα της διαδικασίας το οποίο προηγείται της επί της ουσίας εξέτασης της αιτήσεως. Μολονότι τα κριτήρια οικογενειακής ενότητας του κανονισμού Δουβλίνο III έχουν, αναμφιβόλως, ως στόχο να λαμβάνονται υπόψη οι οικογενειακές σχέσεις, οι διατάξεις αυτές δεν υπηρετούν τον ίδιο σκοπό με την οδηγία 2003/86 και επικεντρώνονται στον αιτούντα διεθνή προστασία, και όχι στο μέλος της οικογένειας που διαμένει ήδη νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους.

73. Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι Κάτω Χώρες, θεωρώ ότι η προαναφερθείσα οδηγία δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο, στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο III.

74. Κατ' εμέ, εξίσου εσφαλμένο, και άρα απορριπτέο, είναι το επιχείρημα ότι το πρώτο κράτος μέλος οφείλει να υποβάλει, στο μέτρο του δυνατού, αίτημα αναδοχής στο δεύτερο κράτος μέλος, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι το τελευταίο θα προσδιοριστεί ως υπεύθυνο για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου. Το επιχείρημα αυτό απλά δεν απαντά στο επί της αρχής ζήτημα, δηλαδή στο αν είναι σε θέση το δεύτερο κράτος μέλος να εφαρμόσει τα κριτήρια του κεφαλαίου III του κανονισμού Δουβλίνο III.

58 Αιτιολογική σκέψη 14 του κανονισμού Δουβλίνο III.

59 Εκ των κριτηρίων του κεφαλαίου III, αυτό το οποίο εφαρμόζεται πιο συχνά είναι εκείνο του άρθρου 13· βλ. απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Jafari (C-646/16, EU:C:2017:586, σκέψη 87), και την από 18 Μαρτίου 2016 μελέτη που εκπόνησε το ICF International για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τίτλο «Evaluation of the Implementation of the Dublin III Regulation – Final Report».

60 Οδηγία της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 (ΕΕ 2003, L 251, σ. 12).

61 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 της οδηγίας 2003/86.

62 Αυτό συμβαίνει επειδή οι έρευνες που αφορούν το ιστορικό και τις περιστάσεις του αιτούντος μπορούν να ολοκληρωθούν αποτελεσματικότερα όταν κράτος μέλος εξετάζει τις περιστάσεις των μελών της οικογένειας που είναι υπήκοοι της ίδιας χώρας καταγωγής· βλ. σ. 7 της αιτιολογικής εκθέσεως, COM(2001) 447 τελικό.

75. Σε πολλές περιπτώσεις, η ανάγκη να τηρηθούν οι αυστηρές προθεσμίες του άρθρου 21 του κανονισμού Δουβλίνο III για την υποβολή αιτήματος αναδοχής έχει, στην πράξη, ως αποτέλεσμα ότι το πρώτο κράτος μέλος (εδώ, η Γερμανία) δεν έχει καν τη δυνατότητα να υποβάλει τέτοιο αίτημα⁶³. Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως H αποδεικνύουν του λόγου το αληθές. Η αίτηση διεθνούς προστασίας υποβλήθηκε στη Γερμανία στις 5 Ιανουαρίου 2016⁶⁴. Βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, τυχόν αίτημα για αναδοχή έπρεπε να υποβληθεί έως τις 5 Απριλίου 2016. Τα δακτυλικά αποτυπώματα και λοιπά στοιχεία της H ήταν καταχωρισμένα στο Eurodac, το οποίο σημαίνει ότι, σε περίπτωση θετικού αποτελέσματος στο σύστημα Eurodac, η προθεσμία μειώνεται στους δύο μήνες (5 Μαρτίου 2016). Οι γερμανικές αρχές έλαβαν αίτημα εκ νέου αναλήψεως από τις ομόλογές τους αρχές των Κάτω Χωρών στις 21 Μαρτίου 2016. Ως εκ τούτου, η προθεσμία για την υποβολή αιτήματος αναδοχής είχε ήδη *εκπνεύσει* προτού οι γερμανικές αρχές λάβουν το αίτημα εκ νέου αναλήψεως. Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο μηχανισμός αναδοχής δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διευθέτηση της καταστάσεως της αιτούσας άσυλο ή των ενδιαφερομένων κρατών μελών με τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους κατ' εφαρμογή των κριτηρίων οικογενειακής ενότητας που ορίζονται στο κεφάλαιο III του κανονισμού Δουβλίνο III.

76. Λαμβανομένων υπόψη του γράμματος και του σκοπού του κανονισμού Δουβλίνο III, η ορθότερη ερμηνεία των διατάξεων περί εκ νέου αναλήψεως είναι αυτή που συνάδει με τις εγγυήσεις του Χάρτη για την προστασία του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή. Ως εκ τούτου, όταν ο αιτών διεθνή προστασία είναι σε θέση να αποδείξει ότι έχει σχέση με μέλος της οικογένειας κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ζ', του κανονισμού Δουβλίνο III και επικαλείται το άρθρο 9 αυτού, το κράτος μέλος που προτίθεται να υποβάλει αίτημα για εκ νέου ανάληψη πρέπει να λάβει υπόψη του τα κριτήρια οικογενειακής ενότητας προκειμένου να προσδιορίσει το υπεύθυνο κράτος μέλος, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές μπορούν να αποδείξουν ότι ο ενδιαφερόμενος έχει συνάψει οικογενειακή σχέση με σκοπό την καταστρατήγηση της εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο III.

Το άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο III

77. Το άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο III ουδόλως διακρίνει μεταξύ ενδίκου μέσου ή επανεξετάσεως αποφάσεων μεταφοράς με κριτήριο αν πρόκειται για αιτήματα αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως. Εξ αυτού έπεται ότι σε αμφότερες τις περιπτώσεις ο αιτών διεθνή προστασία μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής στο κράτος μέλος όπου φέρεται ότι έγινε εσφαλμένη εφαρμογή των κριτηρίων του κεφαλαίου III⁶⁵. Η ερμηνεία αυτή διασφαλίζει ότι το προβλεπόμενο στο άρθρο 27 δικαίωμα ενδίκου μέσου ή επανεξετάσεως δεν στερείται της πρακτικής του αποτελεσματικότητας⁶⁶.

78. Με την απόφαση Ghezelbash, το Δικαστήριο έκρινε ότι από το γράμμα του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III καθίσταται προφανές ότι η προσφυγή η οποία προβλέπεται στη διάταξη αυτή πρέπει να είναι αποτελεσματική και να αφορά τόσο τα πραγματικά όσο και τα νομικά ζητήματα. Επιπλέον, το γράμμα της διατάξεως δεν προβλέπει κανέναν περιορισμό σχετικά με τα επιχειρήματα που δύναται να επικαλεστεί ο αιτών άσυλο στο πλαίσιο αυτής της προσφυγής⁶⁷. Το Δικαστήριο υπογράμμισε, επίσης, ότι η αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού αναφέρει ότι, για να εξασφαλίζεται η τήρηση του διεθνούς δικαίου, η αποτελεσματική προσφυγή η οποία θεσπίζεται από τον κανονισμό Δουβλίνο III κατά των αποφάσεων μεταφοράς πρέπει να καλύπτει την εξέταση, αφενός, της εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού και, αφετέρου, της νομικής

63 Απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 50).

64 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Γερμανική Κυβέρνηση παρέσχε χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη των υποθέσεων της H και της R.

65 Απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψεις 57 και 58).

66 Απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, A.S. (C-490/16, EU:C:2017:585, σκέψη 34).

67 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016 (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψη 36).

και πραγματικής καταστάσεως στο κράτος μέλος προς το οποίο μεταφέρεται ο αιτών⁶⁸. Εν προκειμένω, σημαντικό είναι το πρώτο σκέλος του ελέγχου αυτού· και θεωρώ ότι η προηγούμενη απόφαση του Δικαστηρίου μπορεί και πρέπει να εφαρμοστεί στις παρούσες περιστάσεις. Τούτο φαίνεται να είναι απολύτως σύμφωνο με τον δεδηλωμένο σκοπό του κανονισμού Δουβλίνο III, που είναι να παρέχεται δυνατότητα δικαστικού ελέγχου της εφαρμογής του κανονισμού⁶⁹.

79. Πρέπει να τονιστεί ότι το κρίσιμο ζήτημα εν προκειμένω δεν είναι αν οι αιτούντες διεθνή προστασία πρέπει να έχουν δικαίωμα να ασκήσουν προσφυγή κατά όλων των αποφάσεων μεταφοράς, κατόπιν αποδοχής από πλευράς κράτους μέλους αιτήματος εκ νέου αναλήψεως. Η ανάγκη για ένα τέτοιο δικαίωμα ανακύπτει μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών μπορεί να επικαλεστεί ένα «αντίρροπο» κριτήριο του κεφαλαίου III, ειδικότερα τα κριτήρια οικογενειακής ενότητας, οπότε, συνακόλουθα, θα τίθεται ζήτημα ενδεχόμενης εσφαλμένης εφαρμογής των κριτηρίων αυτών.

80. Κατόπιν των ανωτέρω, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι ο κανονισμός Δουβλίνο III πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι, όταν ένα πρόσωπο υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας σ' ένα κράτος μέλος και, στη συνέχεια, μεταβαίνει σε άλλο κράτος μέλος όπου υποβάλλει νέα αίτηση και προσβάλλει απόφαση μεταφοράς εκδοθείσα κατόπιν αιτήματος εκ νέου αναλήψεως, ισχυριζόμενος ότι το δεύτερο κράτος μέλος εφάρμοσε εσφαλμένως τα κριτήρια του κεφαλαίου III, ιδίως τις διατάξεις για την οικογενειακή ενότητα, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 9 του ίδιου κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να εφαρμόζουν τα σχετικά κριτήρια του κεφαλαίου III. Δυνάμει του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, οι αποφάσεις αυτές υπόκεινται στον έλεγχο των εθνικών δικαστηρίων προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή των συγκεκριμένων κριτηρίων.

Δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

81. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί κατά πόσον, υπό τις περιστάσεις στις οποίες αναφέρεται το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, είναι κρίσιμο αν το πρώτο κράτος μέλος είχε ήδη εκδώσει απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας ή αν ο αιτών έχει ανακαλέσει την αίτηση.

82. Πρώτον, από τη διάταξη περί παραπομπής δεν είναι σαφές με ποιον τρόπο το δεύτερο ερώτημα σχετίζεται με τα πραγματικά γεγονότα και τις περιστάσεις των υπό κρίση υποθέσεων. Το αιτούν δικαστήριο δεν αποσαφηνίζει αν, όταν κάνει λόγο για απόφαση του πρώτου κράτους μέλους, αναφέρεται σε απόφαση για τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους ή σε επί της ουσίας απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

83. Δεύτερον, στην υπόθεση H, από τις πραγματικές διαπιστώσεις δεν προκύπτει να ελήφθη από τις γερμανικές αρχές απόφαση ούτε του ενός ούτε του άλλου είδους. Όσον αφορά δε την R, η Γερμανική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι κατά τον χρόνο που οι αρχές των Κάτω Χωρών υπέβαλαν το αίτημα εκ νέου αναλήψεως (23 Απριλίου 2016), οι γερμανικές ομόλογές τους δεν είχαν λάβει επί της ουσίας απόφαση σχετικά με την υπόθεσή της. Μόλις στις 6 Οκτωβρίου 2016 της χορηγήθηκε επικουρική προστασία. Επίσης, σε καμία από τις δύο περιπτώσεις δεν διαπιστώθηκε, βάσει των πραγματικών περιστατικών, να έχει γίνει ανάκληση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 27 ή του άρθρου 28 της οδηγίας σχετικά με τις διαδικασίες.

84. Μολονότι η πραγματική βάση του δεύτερου ερωτήματος είναι ασαφής, εντούτοις θα το εξετάσω εν συντομία χάριν πληρότητας.

68 Απόφαση της 7ης Ιουνίου 2016, Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409, σκέψεις 39 και 44).

69 Απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab (C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψη 46).

85. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού Δουβλίνο III, το υπεύθυνο κράτος μέλος προσδιορίζεται βάσει της καταστάσεως που υπήρχε τη στιγμή κατά την οποία ο αιτών υπέβαλε την αίτηση διεθνούς προστασίας για πρώτη φορά. Η στιγμή αυτή αποτελεί το σημείο αναφοράς. Το υπεύθυνο κράτος μέλος πρέπει να προσδιορίζεται με αναφορά στις πραγματικές περιστάσεις που υπήρχαν κατά το χρονικό σημείο της εφαρμογής των κριτηρίων του κεφαλαίου III, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων οικογενειακής ενότητας (πρώτο στάδιο). Η επί της ουσίας εξέταση της αιτήσεως για τους σκοπούς της οδηγίας σχετικά με την αναγνώριση (δεύτερο στάδιο) έπεται⁷⁰.

86. Σε περίπτωση κατά την οποία με βάση τα πραγματικά περιστατικά προκύπτει ότι η αίτηση στο πρώτο κράτος μέλος ήταν υπό εξέταση ή ότι ανακλήθηκε ή απορρίφθηκε από το συγκεκριμένο κράτος μέλος, τότε, υπό την προϋπόθεση ότι το δεύτερο κράτος μέλος αχθεί στο συμπέρασμα ότι δεν είναι το υπεύθυνο, το καθεστώς της αιτήσεως διεθνούς προστασίας στο πρώτο κράτος μέλος είναι κρίσιμο για όσον αφορά το πρώτο στάδιο αξιολογήσεως, στο μέτρο που οι πραγματικές περιστάσεις αποτελούν τη βάση κάθε αιτήσεως εκ νέου αναλήψεως την οποία μπορεί να υποβάλλει το δεύτερο κράτος μέλος, σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχεία β', γ', ή δ'⁷¹. Ωστόσο, σε περίπτωση που το [δεύτερο] κράτος μέλος [αυτό] θεωρήσει ότι είναι υπεύθυνο και προχωρήσει στο δεύτερο στάδιο αξιολογήσεως (ουσιαστική αξιολόγηση), τυχόν απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας ή ανάκλησή της στο πρώτο κράτος μέλος θα επηρεάσει το παραδεκτό της αιτήσεως σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες εφαρμογής του άρθρου 33 της οδηγίας για τις διαδικασίες⁷². Χάριν πληρότητας, θα ήθελα να προσθέσω ότι εάν ο αιτών είχε ήδη λάβει διεθνή προστασία από το πρώτο κράτος μέλος κατά τη στιγμή της υποβολής δεύτερης αιτήσεως σε άλλο κράτος μέλος, τότε το πρόσωπο αυτό δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο III, δεδομένου ότι δεν θεωρείται «αιτών» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ'.

87. Ως εκ τούτου, το κατά πόσον το πρώτο κράτος μέλος έχει εκδώσει απόφαση επί της αιτήσεως ή ο αιτών έχει ανακαλέσει τη αίτησή του αποτελούν στοιχεία τα οποία δεν είναι κατ' ανάγκη καθοριστικά προκειμένου να κριθεί αν οι αρμόδιες αρχές του δεύτερου κράτους μέλους εφάρμοσαν ορθώς τα κριτήρια του κεφαλαίου III για να διαπιστώσουν αν αυτό το κράτος μέλος είναι το υπεύθυνο κράτος μέλος για τους σκοπούς του κανονισμού Δουβλίνο III.

Πρόταση

88. Κατόπιν όλων των ανωτέρω, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) ως εξής:

- Ο κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, έχει την έννοια ότι, όταν ένα πρόσωπο υποβάλλει αίτηση διεθνούς προστασίας σ' ένα κράτος μέλος και, στη συνέχεια, μεταβαίνει σε άλλο κράτος μέλος όπου υποβάλλει νέα αίτηση και προσβάλλει απόφαση μεταφοράς εκδοθείσα κατόπιν αιτήματος εκ νέου αναλήψεως, ισχυριζόμενος ότι το δεύτερο κράτος μέλος εφάρμοσε εσφαλμένως τα κριτήρια του κεφαλαίου III, ιδίως τις διατάξεις για την οικογενειακή ενότητα, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 9 του ίδιου κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να εφαρμόζουν τα σχετικά κριτήρια του κεφαλαίου III. Βάσει του άρθρου 27, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, οι αποφάσεις αυτές υπόκεινται στον έλεγχο των εθνικών δικαστηρίων προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή των συγκεκριμένων κριτηρίων.

⁷⁰ Βλ. σημείο 42 ανωτέρω.

⁷¹ Βλ. σημείο 37 ανωτέρω.

⁷² Βλ. σημείο 17 ανωτέρω.

- Το κατά πόσον το πρώτο κράτος μέλος έχει εκδώσει απόφαση επί της αιτήσεως ή ο αιτών έχει ανακαλέσει τη αίτησή του αποτελούν στοιχεία τα οποία δεν είναι κατ' ανάγκη καθοριστικά προκειμένου να αξιολογηθεί αν οι αρμόδιες αρχές του δεύτερου κράτους μέλους εφάρμοσαν ορθώς τα κριτήρια του κεφαλαίου III για να διαπιστώσουν αν αυτό το κράτος μέλος είναι το υπεύθυνο κράτος μέλος για τους σκοπούς του κανονισμού 604/2013.